

TEADUSTE AKADEEMIA EMAKEELE SELTS

Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, Eesti
reg. nr 80075963
e-post es@eki.ee, tel 6449 331
www.emakeeleselts.ee

Emakeele Seltsi 90. tegevusaasta (2009)

2009. a korraldas Emakeele Selts kaks konverentsi, aastakoosoleku, kuus ettekandekoosolekut, ühe rahvusvahelise seminari, kaheksa väliskeelepäeva ning kaheksa keelepäeva Eesti koolides.

27. juunil toimus Tartus traditsiooniline J. V. Veski pühendatud keelekonverents. XLII J. V. Veski päeva teemaks oli valitud "Nimi ja tema keel". Kavas oli neli ettekannet Eesti nimeuurijatelt. Peeter Päll kõneles teemal „Mitmekeelsus Eesti nimedes“. Evar Saare ettekande pealkirjaks oli „Paljumeelsus ja silmahakkavad nimeandmispõhimõtted internetiajastu katastrinimedes“. Lenne Ojamets rääkis ees- ja perekonnanimede häälikulisest koosõlast ning Annika Hussar eestlaste eesnimedest 1900. aastal.

Traditsiooniline üliõpilaskonverents, millega tähistati ühtlasi Euroopa keelte päeva, toimus 25. septembril Tallinna Ülikoolis. Oma keeleuurimistöödest rääkisid Tallinna ja Tartu ülikooli ning Tallinna Tehnikaülikooli bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilased, kes pidasid kokku 12 ettekannet.

Emakeele Seltsi aastakoosolekul 27. märtsil 2009 pidas akadeemilise ettekande teemal "Väliseestlased ja eesti keel" seltsi juhatuse abiesimees, professor Jüri Viikberg. Seltsi 89. (2008) tegevusaasta aruande esitas teadussekretär Annika Hussar. Selts valis kolm auliiget: Viivi Maanso, Ellen Uuspõllu ja Tiit-Rein Viitso. Koosolekul valiti uus juhatuse, mille esimees on Helle Metslang, abiesimehed Karl Pajusalu ja Jüri Viikberg ning liikmed Mati Erelt, Annika Kilgi, Jüri Valge ja Asta Õim.

Emakeele Selts oli Eesti Keele Instituudi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Keeleinspektsiooni, Väike-Maarja Gümnaasiumi ja Väike-Maarja Vallavalitsuse kõrval üks Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäeva korraldajaid. Keelepäev toimus 30. aprillil Väike-Maarjas. 2009. aasta Wiedemanni keeleauhinna laureaat professor Ilse Lehist pidas konverentsil ettekande „Nimetavalisi liitumisi Wiedemannil ja tänapäeval“. Ettekannetega esinesid ka 2009. aasta Wiedemanni keeleauhinna kandidaadid Krista Kerge („Keeletu üksindus ja kooselu“) ning Jaan Kaplinski („Kui soomeugrilik on eesti keel?“). Väike-Maarja gümnaasiumi õpilane Keili Pohlak rääkis keelemehesest ja koduloolasest Eduard Leppikust.

Ettekandekoosolekutel peeti 20 ettekannet.

2009. aastat alustati juubelikoosolekuga, 29. jaanuaril tähistati keeleteadlase Helmi Neetari 75. sünnipäeva. Ettekande pidas juubilar Helmi Neetar („Ajalooline teave sõnaraamatus“), Urmas Sutrop („Metsapöole“) ja Vilja Oja („Murdesõnava

peegeldusi”). Koosolekul esitleti ka Eesti Keele Instituudis kokku pandud juubelikogumikku „Kodukeel ja keele kodu”. 19. veebruaril kõneldi teemal „Eesti keele omandamisest teise keelena”. Esinesid Anna Verschik, Raili Pool ja Pille Eslon. 14. mai koosoleku üldpealkirjaks oli „Eesti lapsekeel psühholoogi pilguga”. Ettekanded olid Tiia Tulvistelt ning Pirkko Tõugult. 4. novembril tutvustati ajakirja Language Typology and Universals (STUF) teemanumbrit „Estonian in typological perspective” (2009, 1/2). Numbri toimetaja oli Helle Metslang, artiklite autorid Reili Argus, Martin Ehala, Mati Erelt, Petar Kehayov, Helle Metslang, Karl Pajusalu, Renate Pajusalu ja Reeli Torn-Leesik. Ajakirja numbrist rääkisid Helle Metslang, Martin Ehala, Reili Argus ja Petar Kehayov. 19. novembri kõnekoosolek kandis üldpealkirja „80 aastat keeleteimetajaid”. Koosolekul esinesid Heido Ots, Reili Argus, Anu Rooseniit ja Anu Vane. 17. detsembril peetud rahvusvahelisel seminaril kõneldi teemal „Naabrite keelearenduskavad”. Ettekanded olid järgmised: Valts Ernštreits (Riia) „Läti Vabariigi keelepoliitikast”, Ilmar Tomusk (Tallinn) „Leedu keelepoliitika põhisuunad 2003–2008”, Maksim Krongauz (Moskva) „Vene keele riiklik korraldus: probleemid ja perspektiivid”, Raimo Raag (Uppsala) „Lihtsameelsusest reaalsustajuni: Rootsi keelearenduse hiljutisest suunamuutusest”, Jüri Valge (Tartu) „Soome keele tulevikukavast”.

Emakeele Seltsi juhatuse ning Haridus- ja Teadusministeeriumi algatusel ning juhatuse liikme Annika Kilgi eestvedamisel elustati 2009. aastal laiemalt seltsi kooli keelepäevade korraldamise tava. Koolide keelepäevadel esinesid eri alade eesti filoloogid: õppejõud, uurijad, magistrandid, doktorandid, esindaja keeleteaduslikest väljaannetest. Keelepäevad olid suunatud eeskätt äärealade noortele ja need toimusid Muhus, Toilas, Missos, Häädemeestel, Meremäel, Pranglil, Narvas ning Petseris. Neil keelepäevadel peeti kokku 26 ettekannet.

Väljaspool Eestit peeti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning kohapealsete eesti seltside kaaskorraldusel keelepäevad Peterburis, Austraalias Melbourne’is, Thirlmere’i eesti külas, Sydneys (2), Dublinis, Göttingenis ja Moskvas. Ettekannete teemad olid väga erinevad, nende valikul võeti arvesse kohapealse eestlaskonna ettepanekuid ja ootusi. Teemade hulka kuulusid ülevaated eesti keele õpetamisest ja eesti keele omandamisest, meedia keelekasutusest, Eesti keelepoliitikast, identiteedist, muutustest eesti keeles, teiste keele mõjust eesti keelele, uutest vaatenurkadest keeleteaduses, sõnaraamatutööst, kirjandusest, rahvaluulest. Göttingeni keelepäev peeti sealses ülikoolis, see oli saksakeelne ning mõeldud eesti keele problemaatika tutvustamiseks sakslastele. Göttingenis tutvustati ka esmakordselt eesti keele eri teemasid käsitlevate vaatmike saksakeelset sarja. Kokku peeti väliskeelepäevadel 34 ettekannet.

Emakeele Selts korraldas eesti keele küsimusi käsitlevate vaatmike väljaandmise. Vaatmikud ilmuvad viies keeles (eesti, vene, prantsuse, inglise, saksa) ning tutvustavad eesti keele kujunemislugu, murdeid, kirjakeele ajalugu, allkeeli, keelekorraldust, keele õpetamist, uurimist, keeletehnoloogia ja keelepoliitika küsimusi, eesti keelt väljaspool Eestit ning Emakeele Seltsi tegemisi.

Emakeele Selts on aidanud kaasa keeleteo konkursi läbiviimisele. Selts aitas korraldada 2008. aasta keeleteo auhinna üleandmise üritust. Haridus- ja teadusministeerium ning Emakeele Selts leppisid kokku, et alates 2009. aasta keeleteo konkursist teeb Emakeele Seltsi juhatus keeleteo auhinna kandidaatide eelvaliku.

Keeletoimkond pidas 2009. aastal neli koosolekut ning võttis vastu kolm otsust (araabia sõnade kohta eesti tekstis; parandused ukraina-eesti tähetabelis; kaassõnade *peale* ja *pärast* tähenduse normimisest). Olulised teemad olid veel keelekorralduse osa uues eesti keele arengukavas (2011–2017) ning koostatava keeleseaduse eelnõu, mille kohta keeletoimkond esitas oma seisukoha. Arutati ka mitmesuguseid morfoloogiaküsimusi, ent otsuseid ei tehtud. Toimkond arutas Gruusia ja Georgia nime kasutamist, otsustades jääda põhiliselt seniste soovitude juurde. Juunis 2009 toimus keeletoimkonna ja Eesti Keele Instituudi keelekorraldajate ühisseminar, millel arutati järgmise õigekeelsussõnaraamatu probleeme.

2008. aastal Eesti Rahvusraamatukoguga sõlmitud lepingu kohaselt jätkus 2009. aastal seltsi teavikute kataloogimine ja nähtavaks tegemine e-kataloogis ESTER. Seltsi raamatukogus sisalduvate trükiste andmete sisestamine e-kataloogi võimaldab neid kasutada tunduvalt laiemal huvitatute ringil.

2009. aastal on trükis ilmunud:

- Emakeele Seltsi aastaraamat 54 (2008). Peatoimetaja Mati Erelt, toimetaja Tiiu Erelt. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn 2009. 272 lk;
- keeleajakiri Oma Keel nr 1, 96 lk;
- keeleajakiri Oma Keel nr 2, 104 lk.

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 2009. aastal 66 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse ja ostu teel. Raamatukogus on arvel 6125 inventeeritud trükist.